M Y K O L O G I A

ROČNÍK VII. ČÍSLO 7.—8.

Slavnostní odhalení památní desky Janu Bezděkovi v Soběslavi.

(Inauguration of the commamorative tablet for *JAN BEZDĚK* at Soběslav.)

Jihočeské město Soběslav prožilo nedávno dva rušné dny. 4. července t. r. tamější učitelský ústav oslavoval 60. výročí svého založení. Následující den, 5. července, odhalena byla pamětní deska na rodném domě *JANA BEZDĚKA*, vynikajícího žáka jmenovaného ústavu.

Nežli se odešlo k rodnému domku, účastníci slavnosti shromáždili se v budově učitelského ústavu, aby si prohlédli výstavku literárních, hudebních a výtvarných prací bývalých žáků ústavu. *JANU BEZDĚKOVI* vykázána byla celá jedna strana výstavní síně. Viděli jsme tu sbírky jeho básní z mladých let, ukázku *BEZDĚKem* vyráběných pomůcek školních, velkou fotografii účastníků prvního houbařského kursu v Jílovém, *BEZDĚKovy* spisy o houbách, některé rukopisy nedokončených prací, časopisecké životopisné stati o *JANU BEZDĚKOVI*, ukázku jeho korespondence a j.

V $9^1/_2$ seřadili se účastníci slavnosti v mohutný průvod, který za jásavých zvuků hudební kapely bral se k rodnému *BEZDĚKOVU* domku — oklikou přes náměstí do Soukenické ulice, kterou celou zaplnil.

Po zapění Smetanova „Věna" zpěváckým spolkem „Petr Vok" a zahájení slavnosti hlavním pořadatelem, říd. učitelem *V. KUBÍNem*, pc všechně, ale obšírně o *JANU BEZDĚKOVI* promluvil jeho spolužák *JOS. ŠVEHLA*, říd. učitel ze Sezimova Ústí, načež profesor učit. ústavu dr. *J. ROUBAL* vylíčil *BEZDĚKův* význam pro praktickou českou mykologii. Když s pamětní desky stržena byla rouška, objevil se na ní nápis:

> *Zde se narodil*
> *JAN BEZDĚK,*
> *učitel a přírodovědec*
> ** 1858 † 1915*

Na to deska odevzdána do ochrany protektora slavnosti, městské rady soběslavské, za niž promluvil starosta města. — Po zapění sboru „Tam tichou nad Lužnicí" následovaly projevy hostí. První z nich, říd. učitel *JOS. MAŠEK* z Prahy, oceniv zásluhy *J. BEZDĚKa* o českou mykologii, doplnil výklad poukazem: k čemu se již *BEZDĚK* nedostal, co musili vykonati už jiní. Je to především velké ucelené dílo prof. dra *J. VELENOVSKÉHO* „České houby" a časopis „Mykologia", jehož je redaktorem. - Je to dále zorganisování čsl. houbařů v Praze i na venkově prof. dr. *FR. SMOTLACHOU* a jeho „Časopis čsl. houbařů". V „Čsl. Klubu mykologickém" v Praze, jako pokra-

čovateli v práci započaté Mykol. odborem při „Čsl. Botanické Společnosti" pražské soustřeďuje se vědecké badání o houbové květeně československé. Jmenovaný delegát skončil svůj proslov projevem úcty nás všech k světlé památce *JANA BEZDĚKA*, průkopníka české mykologie. — Pak následovaly ještě projevy učitelských spolků. (Ministerstvo školství a nár. osvěty omluvilo svoji neúčast.)

Po zapění státních hymen poděkoval ještě syn zesnulého učitel *MILOŠ BEZDĚK* z Police n. Met. všem, kdo se o zdařilou oslavu památky jeho otce přičinili.

V Soběslavi, hojně prapory ozdobené, hudba až do noci udržovala radostnou náladu.

O ceně mikroskopických a makroskopických znaků v mykologii.

(Le prix des signes microscopiques et macroscopiques dans la mycologie.)

Dr. JAN PODZIMEK.

V posledních desetiletích dospělo se v popisné mykologii k oprávněnému požadavku, aby diagnosa respektovala jak znaky makroskopické, tak i mikroskopický rozbor, či mikroanalysu objektu.

Výsledkem obou má býti popis, který tedy není ničím jiným než reprodukcí smyslových vjemů badatele. Popis slouží pak dvojímu účelu, jednak poznání objektu a potom rozeznávání a určení objektu.

Tímto použitím popisu řídí se i jeho cena a možno docela dobře dle toho či onoho účelu popis upravovati, určité znaky zvláště a do detailu vyzdvihovati, jiné zase pomíjeti.

V posledním období, alespoň pro některé skupiny vyšších hub požaduje se v diagnostice používání rozmanitých reagencií, jimiž se působí na hyfové komplexy hubného těla.

Vyvolaných reakcí, vyznačují-li se arciť nějakou barevnou změnou (reakce bez tohoto průvodného zjevu nemají přirozeně pro diagnostiku ceny), která je alespoň přibližně pro určitý druh h uby konstantní, možno využitkovati ovšem i diagnosticky, ač k vlastní diagnose nenáleží, popisujíc změnu vyvolanou uměle chemikálií a tedy člověkem — něco co k přirozenosti objektu nenáleží, je mimo podmínky, jimiž disponuje volně příroda.

Tyto tři druhy prostředků při sestavování popisu jsou zároveň i methodami, majícími své meze, za něž dokonalost jejich jíti nemůže.

Popis makroskopický jest odvislý od přesnosti počitků zrakových, chuťových a čichových, případně i hmatových. Mikroskopická analysa a její přesnost jest podmíněna kvalitou a stupněm dokonalosti přístroje — mikroskopu i kvalitou a schopnostmi našeho oka.

Chceme-li posléze i z chemismu hub činiti uzávěry, které nám pomocně v diagnostice mají posloužiti, musíme přiznati, že reprodukce zrakového postřehu bude odvislá krom našeho zraku ještě od chemického slo-

žení partie hubného těla v daném okamžiku kdy naň určitou reagencií působíme i od složení reagencie samé.

Všimněme si nejdříve popisu pro popis a teprve potom popisu pro určování a rozpoznávání.

(Tímto rozdělením není ovšem řečeno, že bychom si neuvědomovali, že je to jenom jediné s dvojím účelem, ač s různým rozsahem.)

Vezměme výklad za docela konkrétní konec. Dejme tomu, že mám v ruce nějakou Amanitu, kterou bych chtěl popsat. Nejdříve tedy stanovím co na té houbě vidím pouhým okem, cítím, čichám a hmatám a tomuhle se říká makroskopická diagnosa.

Mohu popsati stručně, ale budu-li chtít mohu načrtnout věrný plán rozprostření bradavek na klobouku, spočítat je, měřit jejich šířku a délku, vypočítávat přibližně (nemohu-li přesně) prostor, jaký na pokožce zaujímají atd.

Vidím-li pak vědeckost v co nejúplnějším popisu, musím býti takto důsledný a jíti do posledních konsekvencí, třebas vypočítávat kubický obsah třeně té muchomůrky, studovat podrobně vrásky na třeni atd. Bude to báječná věda, není-liž pravda?! Ale bude to věda! Nic se proti těmto operacím nedá namítat, poněvadž „účel světí prostředky" a zde je účelem co nejzevrubnější seznání objektu. To jest popis pro popis, bez ohledu na nějakou potřebu, aplikaci.

Všimněme si t. zv. mikroanalysy objektu. Co v předchozích řádcích vyhlíželo jako posměch (poněvadž se to při makroanalyse tak nepraktikuje), praktikuje se tady a je recentní skutečností, neboť třebaže při popisu Amanity pro naprostou nestálost znaků jako je počet bradavek na klobouce ap. nikoho nenapadne takového znaku užíti, při mikroanalyse se často znaků takto měnlivých a platnosti hodně individuelní užívá a to nejen podmíněně a v širším pojetí dimensí ale i s přesností, která vzhledem k obvyklé variabilitě, při určování obyčejně vůbec neposlouží a figuruje bez užitku.

Co je to vlastně mikroanalysa? Nic jiného, než zkoumání velmi tenoučkých řezů třeně, klobouku, pokožky, lupene ap. naší Amanity. Obyčejně se užívá t. zv. mačkaných preparátů a mikroskop nám potom poskytuje $\pm$ plošné obrazce. Takovou hyfu, výtrus a j. pozorujeme vlastně jako mechanický artefakt*. A teď možno zase popisovati šířku a délku hyf, výtrusů, cystid, basidií (jde-li to), délku sterigmat na nich, měřit buňky hypodermis, epidermis atd. A mohlo by se — a snad někdy půjde ještě dále až by se uznalo, nebo uzná, že vedle délky a šířky možno změřiti i plochu jednotlivých těchto partií, ač je délkou a šířkou, geometrickým tvarem už dána. Čtenář pochopí, že při mikroanalyse risiko poznávací a současně i reprodukce písmenou na papír (popis) je větší než při makroanalyse.

Tam šlo o lidskou reprodukci skutečnosti, lidskými smysly, zde už vždycky půjde více, nebo méně o artefakt (stlačením mezi dvěma skly, vytržením částečky z celku, tedy určitým a nepopíratelným poškozením) a tedy ne o lidsky ověřenou smyslovou skutečnost, čili přísně vzato in theoria, do popisu také nepatří a je více jen methodou. Tento stav dosud vrcholí ve výsledcích t. zv. methody chem. reakcí hubné dužiny, jak na svém místě je ukázáno. To znamená, že tady popis pro popis bude míti ještě pochybnější a relativněji noetickou cenu než při makroana-

*) ale i chemický, jde-li o fixovaný preparát.

lyse. A tato pochybná cena vystoupí před našimi zraky ještě přesvědčivěji, uvědomíme-li si, že se měří v tisícinách mm (μ) a jak podle toho snadná je tu možnost minuciesních omylů.

Toto risiko se jeví posléze v jiném světle při chem. reakcích.

V lichenologii už dávno užívá se takových barevných reakcí a chlorové vápno, jodkalium a KOH jsou stereotypními průvodci určovací výzbroje každého lišejníkáře.

Pro popis jako takový, mají tyto reakce malý, ne-li žádný význam. Jako pomůcka určovací nabyly však v lichenologii značné váhy a alespoň v některých rodech Hymenomycetů mohou třeba získati stejného významu.

Kdybychom však zkoumali řez dužinou, na níž vlito fenolu, nebo sulfovanilinu, nebo výtrus v jodchlorálu — zkoumáme artefakt a důkladný, proti němuž je mechanický artefakt ještě krásnou skutečností. Proto methoda chemická má význam jenom určovací a výsledky její do vlastního popisu nepatří, neboť nejsou reprodukcí skutečnosti, nýbrž zrůdou vzniklou vlivem chemikálie.

Z dosud řečeného vidno, že popisu dlužno rozuměti jako reprodukci skutečnosti námi stanovené. Skutečnost sama to však není, nýbrž jen naše postřehy smyslové a ty nám musí ovšem jako lidem stačit. Zevrubněji o věci možno se poučiti v některém spise noetickém.*)

*

A teď popis pro určování, stanovení druhu a odlišení od jemu podobných druhů. To je hlavní účel, použití a abych tak řekl „život" popisů. Jinak, nejsouce takto používány, by měly cenu pouhé registrace jednou pro vždy.

Zde bude také dopověděno, co zůstalo jen naznačeno v předchozí stati.

Vycházím od tvrzení, že v oboru vyšších hub se dnes zhusta přeceňuje soubor mikroskopických znaků, a makroskop. znakům se ponechává nevděčně a macešsky jakoby horší pověst. Co se mělo zdůrazňovati jen pro určité případy, zpaušalisovalo se docela bezhlavě. Jest řada hub, které lze i jen makroskopicky docela dobře určiti a tu právě vystupuje význam makroanalysy. Na základě výčtu pouhých mikroskopických znaků neurčíte však ani jednu houbu jako druh! (Arciť krom specií se zvláště a jedinečně význačnými elementy mikroskopickými — ať už cystidami, basidiemi, nebo jinak podobně, kterýchžto případů je ovšem nepatrně.)

Existují rody Hymenomycetů, kde opravdu znaky makroskopické poskytují systematikovi při určování slabý výběr. Tak na příkl. rod Hypochnus či Tomentella, obsahující vesměs druhy stejné, vatovité konsistence. Barva i tvar těchto hub je opravdu jen skrovným údajem a jejich systematiku na těchto velmi slabých oporách sotva by bylo lze utvořiti. Takové rozdělení, jaké provedli *H. BOURDOT* a *A. GALZIN* (2 sekce: Tomentellastrum a Eutomentella) na základě znaků mikroskopických je vskutku jedině možné.

Od tohoto krajního případu výše a výše pak přibývá makroskopickým

*) Jde tu jednak o relativnost poznání lidského vůbec a tedy i v popisech přírodnin, což se prakticky jeví již v tom, že 2 lidé touž věc zvláště v detailech a obtížněji stanovitelných znacích smysly nezhodnotí totožně. Toho arciť měnit za jistou mezí lidského poznávání nelze, ať už jde o nejbystřejší smysly (viz na př. vidění barev a jejich rozmanitých odstínů). — Za druhé jde o skutečnost artefaktu (v růz. stupni), při čemž je samozřejmé, že ani zde neujdou poznatky osudu svrchu zmíněné relativnosti lidského poznání.

znakům na vážnosti až posléze v důležitosti převažují nad znaky mikroskopickými. A zase se to nedá říci paušálně. Jsou rody, kde mikroanalysa hraje s makroanalysou stejnocennou úlohu, jinde málo pomáhá, neboť nejsou si jen makro, ale i mikroskopicky houby podobny. Také nemenší měnlivost mikroskopických znaků reguluje jejich cenu.

Zkrátka pro určování budou míti cenu jen t. zv. diferenční znaky*) t. j. takové, kterými jsme vůbec schopni něco od něčeho rozlišiti i po případném, vzájemném sdělení popisu dotyčného znaku tiskem a které povahou svou jsou takové. Přirozeně, že conditio sine qua non jejich bytí a možnosti použití bude určitá stálost, t. j. ± konstantní znovuobjevování se jejich u objektů téhož druhu. (Dokončení.)

Další novinky mykologické.

(Weitere mykologische Novitäten.)

Prof. J. VELENOVSKÝ.

Pleurotus Epilobii sp. n. Klobouk 2—4 mm v prům., čistě bílý, lysý, útle blanitý, rovný, ledvinitě vykrojený, hřbetem přirostlý, bezstopečný. Lupeny hojné, dosti široce břichaté, bílé, neměnlivé, nestejně dlouhé, v postranním bodu ústící. Výtrusy 6-8 μ, vejčité, bezbarvé; cystidy žádné. Basidie široce elliptičné, krátké, se 4 stopkatými výtrusy.

Na lonských lodyhách Epilobium angustifolium, v Kunickém lese u Mnichovic, v červenci 1930. Velice gracilní, maličký, poněkud *Crepidotus variabilis* připomínající, ale menší, bez cystid a s trvale bílými lupeny a bezbarvými výtrusy. *Pl. perpusillus* FR. zdá se býti blízkým, ale je nedostatečně popsán (výtrusy ?) a autor praví „lamellis paucis, latis, interdum lutescentibus, ad truncos, ramulos".

Naucoria Eriophori sp. n. Klobouk 5—7 mm v pr., tenký, ploše sklenutý, nehrbolatý, matný, lysý, neslizký, hygrofanní, průsvitný, s prosvitavými lupeny, za vlhka žlutavě olivový, na temeni tmavší. Stopka tenká (1mm), dlouhá ($1^1/_2$—2 cm), často pokřivená, solidní, stejně tlustá, vždy skroucená, bledě olivová, jemně moučnatá, na basi bíle brvitá. Velum schází. Lupeny široce břichaté, dlouho bílé, pak hlinité, na ostří bíle pýřité, nestejné, široce přirostlé, husté. Výtrusy zaobleně vejčité, nesouměrné, 6—8 μ, sytě rezavé. Cystidy tlusté, málo delší basidií, tupé, často pokřivené.

Na zetlelých listech Eriophorum angustifolium mezi mechem v močále mimo les, v teplém údolí pod Božkovem u Mnichovic v červenci 1930. Houbička drobná, barvou, lysostí, cystidami a výtrusy od jiných Naucorií rozdílná, ale nejblíže příbuzná *N. Enchymosa* FR., v borech rostoucí.

Naucoria agrostidea sp. n. Klobouk 3—4 mm v pr., zvoncovitě kuželovitý, s vyniklým hrbolkem na temeni, hluboce rýhovaný, blanitě průsvitný, světle okrový, v mládí pomoučený a na okraji s pavučinatou kortinou. Třeň teninký, hnědý, mrtnatý, solidní, stranou zahnutý, zdélí poloměru klobouka.

*) Tyto diferenč. znaky hrají největší úlohu u druhů sobě velmi příbuzných a tedy zhusta morfologicky podobných, z nichž rekrutuje se nejvíce t. zv. kritických specií, někdy vtělených mykolog. problémů. U těch je ovšem hlavně důležito vytčení právě ještě diferencí. Žel, že v starší, ale i některé novější literatuře se právě tohoto požadavku nedbá.

Lupeny bledé, široce břichaté, nestejně dlouhé, u třeně volné, na ostří trochu zubaté. Výtrusy 5—8 μ, nestejnostranně elliptičné, skoro bezbarvé, cystidy nitkovité, dlouhé, špičaté. Basidie elliptičné 12 μ.

Na živých (!!) pošvách na basi stébel trávy Phalaris arundinacea u potoka v lukách u Mnichovic v červenci 1924 ve velkém množství. Rovněž tak v polabských močálech u Štěpánského přívozu v srpnu 1924. Je podivná, skoro přisedlá houbička, stopkatým Naucoriím nepodobná, ale k rodu tomu povahou cystid i výtrusů náležející.

Naucoria excentrica sp. n. V trsech po 2—5, klobouk 1 cm v pr., tenký, průsvitný, nízce sklenutý, nehrbolatý, na okraji vroubkovaný, matný, suchý, lysý, lesklými zrnečky jako jíním posetý, smutně okrový, s málo prosvitavými lupeny při okraji, slabě hygrofanní. Lupeny široké, široce přirostlé, útlé, tmavě hlínové, na ostří bílé, třeň solidní, 2 mm tlustý, zdélí polov. klobouka, stranou zahnutý, světle okrový, vždy excentrický, dole hrubě brvitý. Výtrusy 8—10 μ, široce nestejnostranně vejčité, temně rezavé. Cystidy hojné, veliké, válcovité, článkované, na konci s velikou palicí.

Na javorových kmenech u Butovic v říjnu 1925. Podivná Naucoria, z příbuzenstva *N. effugiens* QUEL.

*
* *

Pleurotus Epilobii sp. n. Pileo gracili, resupinato, membranaceo, 2—4 mm diam., candido, glabro, plano, reniformi, emarginato, dorso adnexo, sessili. Lamellis confertis, late ventricosis, albis (immutabilibus), inaequalibus. Sporis 6—8 μ, ovatis, non coloratis, cystidiis nullis, basidiis late ellipticis 12 μ, quadristigmatosis.

Ad caules putridos Epilobii angustifolii in umbrosis humidis silvaticis ad Kunice prope Mnichovice Bohemiae centralis, julio 1930. Fungulus perpusillus, gracilis, Crepidotum variabilem aemulans, sed lamellis sporisque albis. *Pl. perpusillus* FR. videtur proximus, sed haud sufficienter descriptus (sporae?), praeterea autor dicit „lamellis paucis, latis, interdum lutescentibus, ad truncos, ramulos“. Sitne Crepid. var. juvenilis?

Naucoria Eriophori sp. n. Pileo 5—7 mm diam., tenui, plano-convexo, hygrophano, opaco, pellucido- striato, udo flavo-olivaceo, centro obscuriori, non umbonato. Stipite tenui (1 mm), $1^1/_2$—2 cm longo, saepe curvato, solido, aequali, semper torto, pallide olivaceo, minute farinoso, basi albo-fibrilloso. Velo nullo. Lamellis late ventricosis, diu albis, denique argillaceis, acie albo-puberulis, inaequalibus, late adnatis, confertis. Sporis obtuse ovatis asymmetricis, saturate ferrugineis, 6—8 μ. Cystidiis crassis basidiis parum longioribus, obtusis, saepius curvatis.

Ad folia putrida Eriophori angustifolii inter muscos in palude extra silvam in declivitate calida occidentali prope Mnichovice (Božkov) Bohemiae centralis, julio 1930. Fungus parvulus, colore, glabritate, sporis cystidiisque a Naucoriis aliis discedens, sed affinitate ad *N. enchymosam* FR. majorem, in pinetis nascentem accedens.

Naucoria excentrica sp. n. Caespitosa, pileo 1 cm diam., tenui, membranaceo, pellucido, plano-convexo, non umbilicato, margine crenulato, opaco, sicco, glabro, granulis farinoso, parum ad marginem striato, parum hygrophano, obscure ochraceo. Lamellis latis, late adnatis, teneris, obscure argillaceis, acie albis. Stipite solido 2 mm crasso, pallide ochraceo, semper valde excentrico, basi longe fimbriato. Sporis inaequaliter ovatis, saturate ferrugi-

neis 8—10 μ, cystidiis crebris, magnis, cylindricis, articulatis, apice grosse clavatis.

Ad truncos acerinos prope Butovice districtus Pragensis octobri 1925. Ex affinitate *N. effugientis QUEL.*, quae multo minor diversaque videtur.

Naucoria agrostidea sp. n. Pileo 3—4 mm diam., conico-campanulato, umbilicato, profunde sulcato, pellucido-membranaceo, pallide ochraceo, juvenili farinoso margineque cortinato. Stipite pertenui, solido, fusco, squamuloso, arcuatim curvato, pileo haud longiori. Lamellis confortis, late ventricosis, inaequalibus, pallidis, ad stipitem liberis, acie subdenticulatis. Sporis inaequaliter ellipticis, fere ecoloratis, cystidiis filiformibus, longis, acutis. Basidiis ellipticis.

Ad vaginas vivas (!) culmorum Phalar. arundinaceae in ripis rivuli pratensis prope Mnichovice Bohemiae centralis julio 1924 copiose. — Fungulus mirabilis, in culmis vivis copiose insidens stipite lateraliter excedenti, extus haud perspicuo.

Poznámky k některým druhům rodu Pleurotus.

Bemerkungen zur einigen Arten der Gattung Pleurotus.

DR. ALBERT PILÁT.

1. O systematické hodnotě druhu Pleurotus nidulans *(PERS.) FR.*
(Zur systematischen Stellung des *Pleurotus nidulans (PERS) FR.*)

Podivná tato houba, která jest sice již od dob *PERSOONových* známa, avšak pro svou značnou měnlivost a odchylné znaky byla kladena do různých rodů, buď pod starým jménem *PERSOONovým*, nebo byla popsána několikráte pod jiným jménem.

Nejpěknější vyobrazení a nejpřesnější popis přinesl loňského roku *SINGER* ve své práci „Beitrag zur systematischen Stellung des Pleurotus nidulans *(PERS) FR.*," (Archiv für Protistenkunde, Bd. 65, pag. 314—320, Jena 1929). Můj článek navazuje na tuto práci *SINGERovu* a chce ji v některém ohledu doplniti. Zjistil jsem totiž také v Československu tento druh a mohl naše exempláře podrobněji prostudovati.

Poprvé popsal tuto houbu *PERSOON* jako *Agaricus nidulans PERS.* a zároveň jej dosti dobře vyobrazil ve svých Icones ect. decr. Fung.

FRIES klade jej do rodu *Pleurotus* a pěkně jej vyobrazuje ve svých *Icones Fungorum.*

BRITZELMAYER ji popsal a vyobrazil pode jménem *Claudopus odorativus BRITZ. SINGER* první upozornil na tento omyl.

Crepidotus Jonquilla (LÉV) QUÉLET jest také pouhé synonymum tohoto druhu.

Jak již jest z předcházejících řádek viděti, byla toto houba kladena do několika rodů, — *Crepidotus, Claudopus, Pleurotus,* jež se od sebe značně liší. Jest tedy zřejmé, že jedná se o houbu zvláštní, která ani do jed-

noho z uvedených rodů dobře nezapadá, takže autoři si s ní nevěděli vlastně rady. Každý z uvedených názorů má jisté oprávnění, neboť do každého z těchto rodů byla zařazena na základě určitých znaků, kterými je skutečně vyznačena. Jde tedy o to, souhrn těchto znaků náležitě zhodnotiti a na základě jich pak houbu do nejpříbuznějšího okruhu zařaditi.

Dva ze znaků jsou velmi nápadné. Především jest to zbarvení plodnic, hlavně lamell a konsistence plodnic, která nám může pověděti mnoho a pak tvar a jiné vlastností výtrusů.

Lamelly jsou v mládí skořicově žlutavé, později za živa oranžové. Konsistence plodnic jest nápadně tuhá, — mnohem tužší, nežli u většiny druhů z rodu *Pleurotus*, což jest viděti již z toho, že plodnice usušením zachovávají dosti dobře tvar a více méně i barvu.

Výtrusy jsou pod mikroskopem bezbarvé, ellipticky ledvinité, prohnuté, na basi šikmo stažené. Prach výtrusný jest však na bílé podložce slabě růžový, jak zjistil po prvé *SCHIFFNER* (Mykologische Notizen, Zeitschr. f. Pilzk., II, pag. 46).

Přihlížíme-li pouze k tvaru plodnic a pak k tomu, že výtrusy pod mikroskopem jsou úplně bezbarvé, musíme houbu tuto zařaditi do rodu *Pleurotus*, jak učinil *FRIES*, k čemuž se také kloní *SINGER*, jako k nejsprávnějšímu hledisku, ač si je vědom několika nesrovnalostí.

Pro slabě růžový prach výtrusný byla tato houba zařazena *BRITZELMAYERem* do rodu *Claudopus*.

QUÉLET uvádí tento druh ve své Flore myc. de France pode jménem *Crepidotus Jonquilla (LÉV) QUÉL.*, kteréžto jméno dal mu *LÉVEILLÉ* na základě starého vyobrazení *PAULETova*. *QUÉLET* tvrdí, že výtrusy tohoto druhu jsou „citronově-masové". Patrně se však jedná o omyl. Autor byl pravdědodobně k tomuto tvrzení přiveden nápadnou a živou barvou hymenia. V dalším svém díle „Enchiridion" charakterisuje výtrusy tohoto druhu slovem „luteola" (nažloutlé).

Jak z předchozího vyplývá, máme vlastně trojí názor o výtrusech, 1. že jsou bezbarvé, 2. že jsou růžové a 3. že jsou nažloutlé. Již z toho možno souditi, že zbarvení jejich není nijak výrazné, a že proto ani tuto nevýraznou barvu nemůžeme bráti jako důležitý znak systematický a houbu proto ani pod jeho dojmem nemůžeme zařaditi někam, kam vůbec nenáleží, totiž mezi *Rhodosporae*, čemuž souhlasně odpovídají všecky znaky ostatní.

Pokud se rodů *Crepidotus* a *Claudopus* týče, jejich přesnější pojetí systematické pokusil jsem se stanoviti ve své práci „Ueber eine neue interessante Art aus der Gattung *Crepidotus FR.*" Hedwigia, Bd. LXIX, 1929, pag. 137—147.

Dle mého pojetí neodpovídá *Pleurotus nidulans (PERS) FR.* ani jednomu z těchto rodů. Zmatek systematický v těchto dvou rodech jest tak veliký proto, že jednak nadělána byla veliká spousta „nových druhů", jednak rozsah těchto dvou rodů téměř každý autor pojímá jinak.

Není tedy možno tento druh zařaditi ani do rodu *Crepidotus*, ani *Claudopus*, ale také ne do rodu *Pleurotus*, protože zařadili bychom ji mezi nerovné příbuzenstvo. Zbývá tedy buď utvořiti pro ni nový rod, což však také dobře není možné, protože není zas tak význačně charakterisována, nebo pokusiti se zařaditi ji na základě souhrnu všech jejích znaků, do zcela jiného příbuzenstva, kam ještě nejlépe se hodí.

Jest jen jediný rod, kam možno tento druh zařaditi, jak se domnívám,

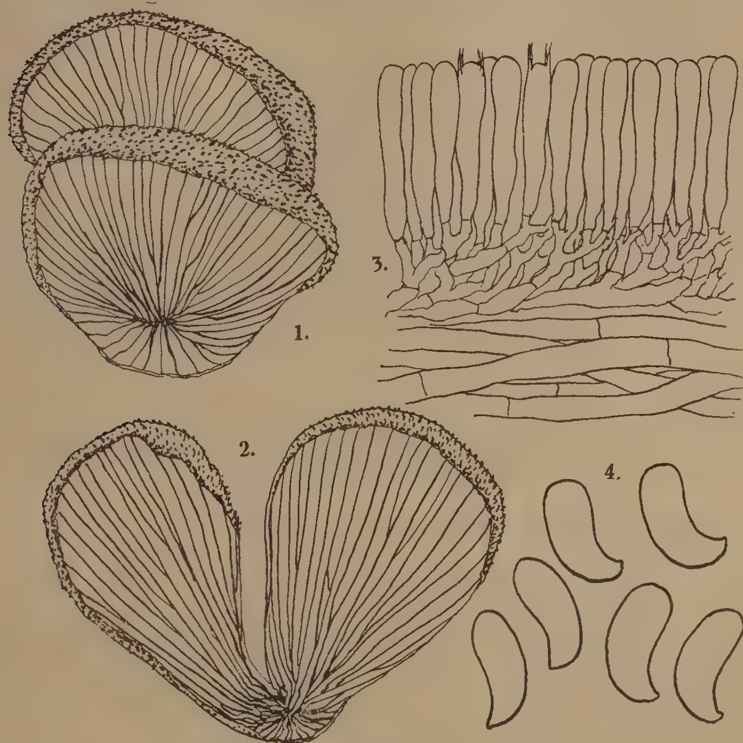

Coprinus dunarum Stoll.
Hnojník dynový.

Tiskem Obchodní tiskárny Melantrich, Praha-Smíchov. Orig. F. E. Stoll.

a to jest rod *Panus,* kam vesměs náleží houby podobného tvaru, podobného života, podobného zbarvení i podobných znaků mikroskopických.

Tak již poměrně malé, válcovitě-elliptické výtrusy tohoto druhu žádají si tohoto zařazení, nehledě k souhrnu znaků ostatních. Divím se pouze,

Panus nidulans *(PERS.) PILÁT* n. comb.

1. Prostředně stará plodnice v přiroz. velikosti. — 2. Starší plodnice v přiroz. velikosti. — 3. Průřez hymeniem, 800✕ zvětš. — 4. Výtrusy, 1800✕ zvětš.

1. Gut entwickelter Fruchtkörper in der Orig.-Grösse. — 2. Älterer Fruchtkörper in der Orig.-Grösse. — 3. Durchschnitt durch das Hymenium, 800✕ vergr. — 4. Sporen, 1800✕ vergr.

PILÁT del.

že žádný z autorů tak dosud neučinil. Narůžovělé lupeny na př. vyskýtají se u druhu *Panus torulosus,* kterýžto druh i v jiném ohledu připomíná *Pleurotus nidulans (PERS) FR.* Jeho konsistence jest totiž také trochu masitější, nežli konsistence ostatních druhů rodu *Panus.* Slabě narůžovělé barvy prachu výtrusného nemusíme mnoho dbáti, protože barevné variace prachu výtrusného u Leucosporeí i jinde se vyskýtají, což jest konečně zcela přirozené. Myslím, že v tomto případě nejde ani o zbarvení membrány, nýbrž o slabé zbarvení obsahu bunečného, na př. plasma v basidiích jest dosti

intensivně zbarvená, takže i pod mikroskopem jest zřetelně viditelný její barevný odstín.

Crepidotus nidulans QUÉLET má míti dle autora výtrusy široce elliptické 5—6× 4 μ, světle okrové! REA, který zřejmě pod tímto jménem popisuje náš *Panus nidulans* uvádí tytéž výtrusy týmiž slovy, takže jest zřejmé, že cituje pouze QUÉLETA a že houbu tuto sám mikroskopicky neohledával. Že v případě REAově jedná se o *Panus nidulans* jest tedy úplně jisté. V případě QUÉLETově to sice docela jisté není, jak se SPRINGER domnívá, nutno však připustiti, že jest to alespoň nanejvýš pravděpodobné. QUÉLETův údaj jest patrně částečně chybný, ač není zas tak dalece odchylný, jak se SINGER domnívá. SINGER totiž udává výtrusy jako válcovitě-uzenkovité, prohnuté, $5^1/_2$—7 × 2—$3^1/_2$ μ, a stejně je i kreslí (ač na obrázku jsou delší, nežli poměr mezi délkou a šířkou udaný číselně!). Československé exempláře nemají výtrusy úplně shodné, nýbrž spíše ellipticky-ledvinité, 5—6 × $2^1/_2$—3 μ, což skoro úplně se shoduje s údajem RICKENovým (nierenförmig, 4—5 × 2). Tím však nijak nechci tvrditi, že údaj SINGERův by byl nesprávný, nýbrž z těchto rozdílných měření vyplývá pouze to, že výtrusy tohoto druhu jsou tvarem dosti proměnlivé. Z toho možno pak souditi, že ani údaj QUÉLETův se od normálu mnoho neliší, odečteme-li z něho něco.

Jelikož byl tento druh zjištěn také u nás, podávám v následujících řádcích jeho popis podle československých exemplářů a zároveň i kresbu. Jako na nejlepší vyobrazení barevné odkazuji na skvostnou tabulku, která připojena jest ku zpředu zmíněné práci SINGERově.

Panus nidulans (PERSOON) PILÁT n. comb.

Synonymia.

Agaricus nidulans PERSOON, Icones et descr. t. 6. f. 4. 1798—1800. LUCAND, Champ. de France., t. 340.

Pleurotus nidulans PERS. FRIES, Icones sel. Fung., t. 86, f. 3. 1867. RICKEN, Blätterpilze, pag. 455, 1915. — SINGER, Beitrag z. syst. stell. des Gredotus nidulans, Archiv f. Protistenk. Bd. 65, pak 314—320, 1929.

Crepidotus nidulans (PERS.) QUÉLET, FL. myc. de France 1888. REA, Brit. Basid. pag. 454, 1922.

Agaricus Jonquilla LÉVEILLÉ, Iconograph. des Champ. t. 20, f. 4. (PAULET, 3. vyd.)

Dendrosarcos mollis PAULET, Traité des Champign. 1793.

Crepidotus Jonquilla (LÉV.) QUÉLET, FL. Myc. de Fr. pag. 75, 1888. BIGEARD et GUILLEMIN, FL. Champ. sup. de Fr. I, pag. 324, 1909.

Claudopus odorativus BRITZELMAYER. Hymenomycetes aus Südbayern, 1879—1896. Revision der Diagnosen, Bot. Zenralbl. 75, sec. SINGER, loc. c.

Plodnice zprvu kruhovité, skoro úplně resupinantní, hřbetem přirostlé, s lamellami v excentrickém bodě sbíhavými, pak effusoreflexní, svrchní částí ohrnuté a polokruhovitě odstávající, později více protáhlé, skoro lopatkovité, ledvinité, na basi zúžené, obyčejně střechovitě ve větším počtu nad sebou. Povrch klobouku bledě žlutohnědý, za sucha světlejší, za vlhka neleskle živě oranžový, až hnědavě oranžový s nádechem do žluta. Mladé suché plodnice světlejší, pouze se slabým nádechem oranžovým. Jinak povrch plodnic jest hrubě a nápadně vločkovitě mrtnatý, někdy, zvláště na

kraji přitiskle vločkovitě šupinkatý. Je-li odění plodnice na okraji hustší, bývá okraj světlejší, jinak však může býti také tmavší a hlavně v mládí podvinutý (později méně), často trochu vykrajovaný až i laločnatý. Menší plodnice však bývají pravidelně zaobleně polokruhovité. Dužnina vatovitě-kožovitá, dosti tuhá, nečistě bělavá. Lamelly dosti široké (3 – 4 mm), dosti husté, neanastomosující, ani nevidlené, celokrajné, některé celé, jiné jen poloviční, k excentrickému bodu na basi obyčejně sbíhající, v mládí skořicově-žlutavé, pak živě oranžové, (skoro jako u *Clitocybe aurantiaca.*) Plodnice 4—6 cm v průměru, zřídka větší. *SINGER* udává až 12 cm. Sám jsem však tak veliké plodnice z Československa neobdržel.

Výtrusy bezbarvé, ellipticky-ledvinité, prohnuté, na basi šikmo stažené, 5—6 x $2^1/_2$—3 μ, s membranou tenkou, bezbarvou, hladkou, (někdy dle *SINGERa* nepatrně drsnou). Prach výtrusný slabě narůžovělý. Basidie 20-30 $\times$ 3-4 μ, poměrně dlouhé a úzké, se žlutým slabě naoranžovělým obsahem plasmatickým a obyčejně čtyřmi sterigmaty ca 3 μ dloukými, tence šidlovitými Hyfy tramy bezbarvé, 5-7 μ tlusté, dosti tenkostěnné.

Zápach čerstvé plodnice nepříjemný, dosti pronikavý. *QUÉLET* přirovnává jej k melounům (snad hnijícím?), *SINGER* zase ke kyselému zelí, což jest snad přiléhavější.

Význačná zimní houba! Objevuje se obyčejně teprve ve druhé polovině října a vegetuje až do jara, když je ovšem mírná zima. Z Československa obdržel jsem živé a pěkně vyvinuté exempláře od Dra *KRAJINY*, které sbíral 8. ledna 1925 na Moravě v Sedlecké Oboře u Náměště na trouchnivém pařezu smrkovém. Plodnice, ač lednové, byly úplně čerstvé a živé! Po druhé obržel jsem množství pěkně vyvinutých plodnic tohoto vzácného druhu od p. uč. *VESELÉHO*, jenž sbíral je 2. XI. 1930 ma smrkovém pařezu u Soběslavi. Jest to druh jistě u nás velice vzácný, hlavně v Čechách. V jižních krajích střední Evropy snad jest hojnější.

Tak na př. ve Vídeňském Lese se prý vyskýtá dosti hojně, jak uvádí *SINGER* a rovněž i jinde v Dol. Rakousích není žádnou vzácností. *SCHIFFNER* sbíral jej u Sooser Lindkogel na bucích, 10. X. 1920, dále u Wiener Neustadt na Larix, Pinus nigra, 12. XI. 1922, (leg. Huber.) Eisernes Tor (Fagus IV. 1922, leg Kaunitz), Strasshof, v porostu Pinus nigra, 20. X. 1923.

Jinak jest tento druh znám z Německa (*PERSOON, RICKEN, BRITZELMAYER*, Švédska (*FRIES*), Francie (*QUÉLET*). Roste nejen na smrku, nýbrž i na jiných koniferách a z listnáčů hlavně na buku. Snad bude i u nás zjištěn ještě na více lokalitách, neboť jako zimní houba jest tento druh zvláště nápadný.

2. Pleurotus columbinus *BRES.* (Über *Pleurotus columbinus BRES.* in Böhmen.)

Zajímavý druh hlívy zobrazen jest na barevné příloze, kterou maloval Mistr *DVOŘÁK* (byla přiložena k č. 4.—5. tohoto ročníku), dle hub, jež sbíral nedaleko Veselí—Mezimostí. Jest to vzácná houba, která náleží patrně ke druhu *Pleurotus columbinus BRESADOLA*.

Tento druh není vlastně ani dobrým druhem, jak *BRESADOLA* sám se domnívá, nýbrž nejspíše trochu odchylnou varietou druhu *Pleurotus ostreatus JACQU*, která roste na stromech jehličnatých. *DVOŘÁKova* houba souhlasí s diagnosou *BRESADOLovou* dobře, až na to, že plodnice rostou jednotlivě. Zřejmě však náleží do velmi blízkého příbuzenstva druhu *Pleurotus ostreatus*

JACQU, zbarvením pak odpovídá *BRESADOLovu* druhu *Pleurotus columbinus BRES.* a roste také na jehličnatých pařezech, takže toto určení možno považovati za správné. Upozorňuji na tyto rozdíly však proto, že vyobrazení *BRESADOLovo* ve Fungi Tridentini a tentýž jeho obrázek, avšak lépe reprodukovaný, v VI. díle jeho Iconographia Mycologia odchyluje se od obrazu *DVOŘÁKova* právě naznačenou trsnatostí plodnic. *Pleurotus ostreatus JACQU*, jest však druhem velice měnlivým. *BRESADOLA* počítá k němu jako synonymum i *Pleurotus salignus PERS.*, který se liší dosti značně, jak barvou plodnic, tak také jejich velikostí, ač o velmi těsném příbuzenství tohoto druhu nemůžeme býti v pochybnostech. Následující diagnosa sestavena jest jednak dle obrazového materialu Mistra *B. DVOŘÁKa*, jednak dle jedné sušené plodnice, kterou mi laskavě k určení předal.

Plodnice jednotlivě nebo ve skupinách (a snad i trsnaté, jak *BRESADOLA* uvádí), dosti nepravidelné, jednostraně protažené a na druhé straně značně zakrslé, takže třeň je velice silně excentrický až někdy skoro úplně postranní, na zakrnělé straně trochu vmačklé, holubově modré, hlavně při okraji, uprostřed klobouku více šedavé (*BRESADOLA* popisuje plodnice tak, že klobouk má býti u kraje holubově modrý a uprostřed pak skoro masový, do žlutava později přecházející, na jeho obrázku však tyto barvy nejsou příliš patrné), lysý, 6—10 cm v průměru). Lamelly husté, dosti široké, zúženě sbíhající a dole anamostosující, bělošedavé, namodralé. Třeň solidní, silně excentrický až skoro postraní, bledý ma basi bíle plstnatě chlupatý, délkou měnlivý, podle toho, jak hluboko ze dřeva vyniká, $1 — 1^1/_2$ cm tlustý. (*BRESADOLA* zmiňuje se o mohutnějším odění třeně, který prý je po celé délce třísnitě chlupatý, kteréžto odění přechází i do pupku na zakrnělé straně klobouku). Dužnina bílá, tuhá, chuti mírné. Mikroskopicky souhlasí *DVOŘÁKova* sušená plodnice úplně s popisem *BRESADOLovým*. Výtrusy válcovité, na basi šikmo přišpičatělé, bezbarvé, tenkostěnné, 10—12×3—4 μ. Basidie kyjovité, bezbarvé 35—45×6—7 μ se čtyřmi 3—4 μ dlouhými, šidlovitými sterigmaty. Hyfy subhymeniální hojně korálovitě větvené, tenkostěnné, 2-3 μ tlusté, hyfy tramy lamell tenkostěnné, bezbarvé, dosti hojně přehrádkované, 5 - 7 μ tlusté.

Na smrkovém pařezu nedaleko Veselí—Mezimostí v jižních Čechách sbíral Mistr *DVOŘÁK* 1929. Popsaná houba představuje asi formu, která spojuje *BRESADOLův* druh *Pleurotus columbinus BRES.* (vlastně také jen varietu) se základním druhem *Pleurotus ostreatus JACQU.* V obou případech jedná se asi o biologické formy se stromů listnatých, které liší se od základního druhu *Pleurotus ostreatus JACQUE*, rostoucího na dřevě stromů listnatých, hlavně význačným a nápadným modravým zabarvením klobouku především na okraji.

Tento druh není vlastně novou houbou pro Československo, neboť pozoroval ji již v roce 1922 prof. dr. *BECK-MANNAGETTA* v Praze v botanické zahradě německé university. — První zprávu o svém nálezu uveřejnil v časopise Pilz und Kräuterfreund Jahr. 1922, p. 176. Pokládá jej také za varietu Pleurotus ostreatus. Ve své druhé zprávě o tomto druhu v časopise Zeitschrift für Pilzkunde, Jahr. 1925, p. 18, zmiňuje se o tom že tento druh napadl v německé botanické zahradě veliký strom, vrbu, (Salix pentandra) a na živém kmeni rostl. Poprvé pozoroval plodnice 26. října 1918, pak 15. října 1919, 10. října 1920, 16. října 1921, 4. října 1922, 20. října 1923, 27. října 1924. Rok od roku vytvořoval plodnice vždy

výše na kmeni. Po 7 let hlodala houba tuto vrbu, až ji zničila úplně, takže v roce 1925 již neobrazila. Může býti tedy za určitých okolností tento druh i nepříjemným cizopasníkem listnatých stromů. Letos vyrostly pěkné plodnice této hlívy vysoko na větvi v koruně břízy Betula papyrifera v Praze-Groebovce. Jak se zdá, je tento druh vůbec v pražských zahradách a sadech dosti rozšířen.

3. **O Pleurotus lignatilis** FR. **na Podkarpatské Rusi.** (Ueber *Pleurotus lignatilis* FR. im Karpatorussland.)

Pleurotus lignitalis *FRIES.*
Skupina plodnic v dutém kmeni bukovém nad Kobyleckou Polanou na Podkarpatské Rusi.
Fruchtkörpergruppe in einem hohlen Buchenstamm oberhalb Kobylecká Polana (Karpatorussland).

Pleurotus lignatilis FRIES, není novým druhem pro republiku, protože byl zjištěn již prof. *VELENOVSKÝm* v roce 1916 v Praze, kdy sbíral jej na topolech na Císařském ostrově a popis jeho uvádí ve svých „Českých houbách" na stránce 349.

Druh tento v Čechách je dosti vzácný, alespoň nepodařilo se mi podruhé zde jej nalézti. Za to však v bukových pralesích na Podkarp. Rusi je houbou velice rozšířenou, která působí zde značné škody v lesním hospodářství, protože způsobuje intensivní hnilobu dřeva bukového. Napadá jak dřevo odumřelé, tak ještě mnohem častěji vyskytá se na živých kmenech, kde způsobuje vyhnívání jádrového dřeva. Pozoroval jsem kmeny napadené touto houbou, jejíž mycelium rozrušilo vnitřní dřevo tak dalece, že povstala táhlá dutina a kmen po poražení měl podobu přírodní dřevěné roury.

Plodnice druhu *Pleurotus lignatilis FRIES* vyrůstají hlavně v dutinách kmenů, často v dutinách tak úzkých a dlouhých, že je rukou ani dosáhnouti nemůžeme. Plodnice mají klobouk $2^1/_2$—4 cm v průměru, ztuha, skoro kožovitě a dosti tlustě masitý, ploše sklenutý, pak plochý až trochu pro-

hloubený, okrouhlý nebo někdy nepatrně laločnatý, čistě bíle ojíněně plstnatý, pak olysalý, nelesklý, na okraji lysý a trochu podvinutý. Lamelly dosti husté, tuhé a zúženě přirostlé nebo velice nepatrně sbíhající, nikdy však neanastomosující. Třeň sprvu skoro solidní, pak trochu vydutý, pýřitý bílý na bási trochu bíle plstnatý, $3^1/_2$—5 cm dlouhý, 3—6 mm tlustý. Dužnina bílá, silně moukou páchnoucí, chuti mírné. Výtrusy bezbarvé, vejčitokulovité, $4—5^1/_2 \times 3^1/_2—4^1/_2$ μ. Basidie kyjovité bezbarvé, 20—25×4—5 μ.

Na Podkarpatské Rusi je tento druh na bucích velmi rozšířen. V údolí Krajné Rjeky pozoroval jsem jej mnohokráte. Roste však i na jiných stromech listnatých, na př. topolech a podobně. Vyskytá se roztroušeně nejen v celé Evropě, nýbrž i v severní Americe. Ze Spojených Států popsán byl *PECKem* pode jménem *Pleurotus abscondens PECK.*

Jest nebezpečnou houbou, která v některých krajinách, hlavně v bukových lesích, působí veliké škody a proto zasluhuje zvýšenou pozornost po stránce phytopathologické.

4. Pleurotus atrocaeruleus *FRIES* v Československu. (*Pleurotus atrocaeruleus FR.* in der Tschechoslowakei.)

V srpnu 1930 pozoroval jsem na mrazy zničených třešních v sadech v okolí pomologické školy v Praze-Troji plodnice jednoho malého druhu z rodu Pleurotus, které náleží ke svrchu uvedenému druhu.

V rozsáhlých ovocných sadech trojských byly všecky třešně zničeny katastrofálními mrazy v zimě 1928-29. Jelikož uschlé kmeny nebyly dosud z velké části vykáceny, objevila se na nich zajímavá flora houbová, která rychle rozhlodává jejich dřevo. Mezi druhy obecně rozšířenými nalezneme zde i některé houby vzácné, které sotva kde jinde můžeme v takovém bohatství nalézti, protože odumřelé, třešňové dřevo, které by se hodilo dřevním houbám za substrát, není zjevem zrovna nejhojnějším. Téměř po celé léto 1930 vegetoval na zmíněných třešňových kmenech v ohromném množství choroš sírový *Polyporus sulphureus*, jehož sírožluté plodnice často obromných rozměrů již z dálky byly na kmenech patrné, takže i houbařští laikové se zájmem všímali si tohoto neobvyklého zjevu.

Vedle ještě několika jiných dřevních hub nalezl jsem na těchto kmenech i shora uvedený *Pleurotus*, bohužel však v množství celkem malém. Podařilo se mi sebrati pouze jednu malou skupinku plodnic, která vyrůstala z trhliny kůry suchého kmene třešně, složenou asi ze 6ti individuí, z nichž však pouze jedna plodnice byla více vyvinuta. Ostatní byly velmi mladé, sotva $^1/_2$—1 cm v průměru, pouze zmíněná jedna největší měřila as 2 cm v průměru.

Soudě z literatury, kterou jsem mohl prostudovati, sotva bude naše trojská houba něčím jiným, nežli *Pleurotus atrocaeruleus FR.* kterýžto druh je patrně také totožný a s *Pleurotus algidus FRIES.*

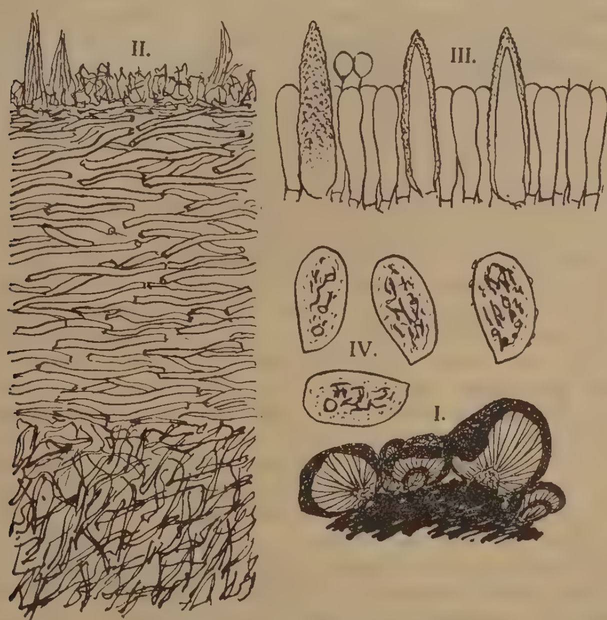
Pleurotus atrocaeruleus FR. je jinak druh velmi význačný a jistě i u nás bude častěji nalezen, věnují-li naši mykologové větší pozornost sbírání hub na kmenech stromů.

Naše plodnice úplně souhlasí s oněmi, které sbíral *W. MEIER* na kmenech jeřábů (*Sorbus aucuparia*) nedaleko Hamburku, jejichž popis podává v Zeitschrift für Pilzkunde, 1929, pag. 76. Plodnice *MEIERovi* určoval

BRESADOLA, takže možno se spolehnouti na to, že *MEIERova* houba jest skutečně málo známým druhem *Pleurotus atrocaeruleus FR.*

Jelikož tento druh nebyl dosud v Československu pozorován, podávám v dalším jeho popis dle našich plodnic.

Pleurotus atrocaeruleus *FRIES*, Epicrisis, pag. 137. — *QUÉLET FL.* Myc. de *FR.* pag. 194. — Gillet pag. 335. — *COOKE* Illustration of Brit.

Pleurotus atrocaeruleus *FRIES.*

I. Skupina plodnic nepatrně zvětšená. - II. Průřez povrchem klobouku. - III. Průřez hymeniem na ostří lamelly. - IV. Výtrusy.

I. Fruchtkörper-Gruppe wenig vergr. - II. Durchschnitt durch die Hutoberfläche. - III. Durchschnitt durch die Hymeniumschicht an der Lamellenschneide. - IV. Sporen.

Fungi, tab. 243B. — *MASSEE* Brit. Fung. Fl. II, pag. 379, 1893. — *BIGEARD* et *GUILLEMIN*, Fl. II, pag. 122. — *SAUNDERS* & *SMITH*, Mycol. Illustr. t. 6, f. I, 1871. — *RICKEN* Blätterpilze T. 112, f. 4. — Vademecum, ed II. pag. 66. — *MAIER*, Pleurotus atrocaeruleus *FR.* et Pleurotus algidus *FR.* in Zeitschrift für Pilzkunde, 1929, pag. 76. *REA*, Britisch Basidiomycetae p, 450.

Synonymia: *Calathinus atrocaeruleus FR. QUÉLET.*

Pleurotus algidus FRIES, M.yc. I, Syst. pag. 190. — *COOKE* Handbook. p. 110. — Illustrat-Brit. Fung. t. 260B. — *QUÉLET FR.* Myc. *FR.* p.

193. — *GILLET*, pag. 335. — *BIGEARD* et *GUILLEMIN*, *FR.* II, pag. 122. — *MASSEE*, Brit. Fung. II, pag. 380, 1893. — *RICKEN*, Blätterpilze pag. 454 a Vademecum II. ed. pag. 66.

Calathinus algidus FR. QUÉLET l. c.

Pleurotus alneus SCHAEFFER, t. 246, f. 3, 8, 9.

Plodnice bez zřetelného třeně, pouze basí, (jež někdy je trochu třenovitě zúžená) přisedlé, na zúžené basi *bíle plstnaté*, v trsech rostoucí. Kloboučky střechovité, odstávající, hustě trsnatým vzrůstem někdy trochu stlačené a proto deformované, často *části hřbetu* přirostlé, jinak však většinou skoro postranní, poměrně malé, pouze 1—2 cm (*MEIER* až $2^1/_2$ cm) v průměru, na *povrchu hnědé s olivovým nádechem, za sucha černohnědé*, někdy také modročerné až červenohnědé. Klobouk jest téměř na celém povrchu pokryt poresní, *špinavě šedou plstí*, která jako tenoučká, ve stáří nesouvislá vrstva pokrývá povrch klobouku. Na kraji bývá plodnice *lysá*, rovněž ve stáří *olysává* značně, takže pak kryje plsťová vrstvička hlavně pouze zadní část plodnice. Pod plsťovitým oděním jest *tlustá gelatinosní vrstva pokožková*, až 300 μ tlustá, která tvoří pokožku za živa *slupitelnou, gumovitě slizké* konsistence. Celá tato význačná vrstva jest 250 až 300 μ mocná, za sucha *černá*, takže na průřezu suchou houbou jeví se jako *černá linie, která lemuje na povrchu čistě bílou tramu.* Gelatinní vrstva pokožková tvořena jest hyfami bezbarvými, více méně *paralelně* s povrchem plodnice probíhajícími, dosti *řídce* spletenými, 5—8 μ tlustými, se stěnami tlustými, gelatinosními. Na svrchní straně kryta jest tato vrstva zmíněným plsťovitým oděním, které tvoří nepravidelnou vrstvičku, pouze 20—50 μ tlustou. Hyfy, které odění tvoří, jsou bezbarvé, velmi nepravidelné, pokřivené, jinde zase v kuželovité konglomeráty slepené, málo zřetelné, značně inkrustované zrnéčky jakési, patrně pryskyřičnaté nebo gummosní látky, 3—6 μ tlusté.

Trama plodnice z hyf *všemi směry* spletených, tenčích než hyfy gelatinosní vrstvy, pouze $3^1/_2$-6 μ tlustých, dosti však tlustostěnných, bezbarvých. Jest zbarvením svým, konsistencí a i histologickým svým složením na první pohled odlišná od gumosní vrstvy povrchové. Trama 1—2 mm tlustá jest *bílá za sucha* proto, že obsahuje vzduch, kdežto povrchová gumosní vrstva se sesychá tak, že vzduchu vůbec neobsahuje, její barva je proto tmavá.

Lamelly na živé houbě dle *MEIERa* bílé, pak dřevově žlutavé, na našich suchých exemplářích jsou *světle žlutavé*, dřevové až slabě nahnědlé, vždy však *velmi světlé*, takže je patrný značný *kontrast barev* mezi skoro černým povrchem plodnic a světle žlutými lamellami. Jsou poměrně *úzké*, nepříliš husté, *na ostří posázené hojně význačnými inkrustovanými cystidami.* Cystidy náleží typu peniophoracystidovému, jsou kuželovitě vřetenité, nahoru do špičky protáhlé, značně tlustostěnné, na povrchu inkrustované a drsné, bezbarvé, 25—35×8—15 μ, nad basidie až 10 μ vyčnívající, na ostří lamell hojné, na ploše však chybí. Basidie kyjovité, bezbarvé, 18—25×3, 8—$4^1/_2$ μ se dvěma, řidčeji čtyřmi sterigmaty ca. 4 μ dlouhými.

Výtrusy eliptické, na basi šikmo přišpičatělé, 7—$8^1/_2$×4—$4^1/_2$ μ bezbarvé, s plasmatickým obsahem hrubě zrnitým, olejovitým, malé kapky olejné obsahujícím. Membrana jest patrně hladká, někdy však na povrchu olepena jest inkrustujícími malými zrnéčky patrně gellatinosní hmoty, takže výtrusy jsou pak na povrchu zdánlivě drsné. Moje exempláře jsou však

Z technických důvodů nemohli jsme přiložiti druhou barevnou přílohu k tomuto císlu, která bude dodatecně vložena do 1.císla násl.rocníku.

Administrace casopisu

,,Mykologia''

nedozrálé, takže jest možné, že dospělé výtrusy jsou trochu větší a delší. Mladé výtrusy na basidiích jsou skoro kulaté.

Hyfy centrálního pletiva lamell více méně paralelně spletené, často skoro slepené, $3^1/_2$—6 μ tlusté, bezbarvé, se stěnami buněčnými prostředně tlustými.

Skupinu plodnic nalezl jsem v trhlině kůry na odumřelém kmeni Prunus avium ve výši asi 2 m nad zemí v ovocných sadech v Praze-Troji, VIII.-1930. Houba tato vegetuje, jak se zdá, jen když substrát je namočen; za suchého počasí plodnice zasychají. Jelikož plodnice nalezl jsem v zaschlém stavu, nemohu dobře rozhodnouti, jsou-li to plodnice letošní, nebo od podzimu roku minulého. Spíše bych byl nakloněn věřiti, že přezimovaly, neboť *Pleurotus atrocaeruleus* FR. jest houba význačně pozdně podzimní a zimní. Dík však své gelatinosní konsistenci v zaschlém stavu vytrvává velmi dlouho, jako všecky houby podobně stavěné.

Z Československa nebyl tento druh dosud znám. Jak se však zdá, jest v celé Evropě zjevem vzácným, což také odráží se v mykologické literatuře, kde jen spoře je zaznamenán a zprávy o něm jsou povrchní a nedostatečné. Vedle Švédska, kde jej po prvé pozoroval *FRIES*, byl sbírán také v Anglii *COOKE*, *MASSEE* a dále ve Francii *QUÉLETem*. Z Německa cituje tento druh také *RICKEN*, jak se však zdá, sám jej neviděl Z Bavorska popsal tento druh *SCHAEFFER* pod jménem *Agaricus alneus* a vyobrazuje jej na tabuli 246 f. 3, 8, 9. V poslední době byl nalezen *MEIERem* u Hamburku, jak jsem se v předchozím zmínil.

MEIER udává pro tento druh výtrusy trochu větší a delší)více méně válcovité, také podlouhle ledvinité s 1-3 kapkami olejnými, $9^1/_2$—12×4—$5^1/_2$ μ). *QUÉLET* měří podobně: švestkovité, podlouhlé, 10 μ. Popis tohoto druhu v Masseeho British Fungus Flora II, pag. 379 jest snad nejlepší. Také výtrusy udává souhlasně skoro s námi 7—8×5 μ, Rea podobně 7—8×4—5 μ, čímž však nechci nijak tvrditi, že zprávy ostatních autorů, kteří udávají výtrusy trochu větší, jsou chybné, nýbrž svědčí pouze o variabilitě výtrusů v tomto směru.

Zajímavé jest, že *FRIES*, *QUÉLET* i *RICKEN*, udávají souhlasně větší rozměry plodnic (3—5 cm). *REA*: 2·5— 5 cm. Zdá se proto, že mění se plodnice tohoto druhu i velikostí značně, — jak tomu vůbec u gelatinosních hub bývá.

Další zajímavou okolností jest, že žádný v předchozím zmíněných autorů v popisech ani slovem nezmiňuje se o cystidách, ač jsou u tohoto druhu tak nápadné. Ani *MEIER* poznámku o nich nečiní. Toliko *REA* s důrazem připomíná tyto nápadné orgány a měří je 46—60×8—11μ. Podobné cystidy popisuje *VELENOVSKÝ* u druhu *Pleurotus reniformis* FR. který i jinak druhu *Pleurotus atrocaeruleus* FR. dosti se podobá (*VELENOVSKÝ*, o nových pro Čechy druzích rodu Pleurotus, Mykologia, roč. IV, pag. 31., Fries Hymenomycetes Europaei, pag. 177, *QUÉLET*, Flor. Myc. de Fr. pag. 330.) V detailech se *Pleurotus reniformis* FR. liší však tak značně, že jistě představuje druh dobrý a od *Pleurotus atrocaeruleus* FR. úplně rozdílný. Zvláště nápadné jsou jeho lamelly, které jsou šedé, až temně mourové.

(Dokončení.)

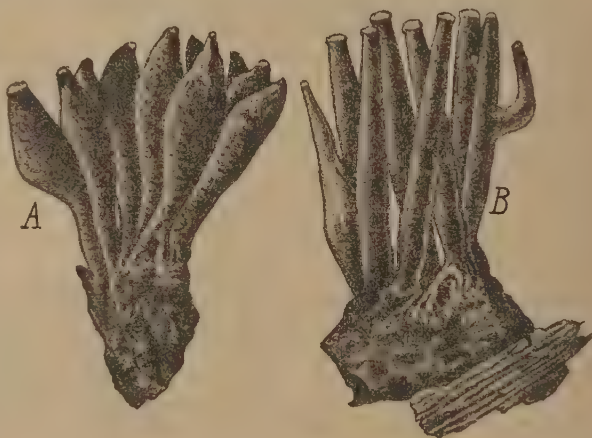
Nová dřevnatka česká - Xylaria digitata *(L.) GREV.*

(Xylaria digitata *(L.) GREV.* **en Bohême).**

R. BENEŠ.

(Se 2 obr.)

Rod *Xylaria HILL*, zahrnující na 200 druhů převážně tropických a sub tropických (z Německa je popsáno asi 12 druhů), byl u nás dosud jen chudě zastoupen dvěma speciemi: *Xyl. polymorpha GREV.* a *X. hypoxylon L.* Nálezem *Xylaria digitata (L.) GREV.* v Čechách obohaceny české dřevnatky o vzácný interessantní druh, popsaný po prvé *LINÉEm* — patrně ze Švédska jako *Clavaria digitata L.* Dosud byla známa z Německa. - Do rodu Xylaria zařadil ji Angličan *GREVILLE*, z čehož možno souditi, že i v Anglii byla pozorována. — Z něm. autorů uvádějí ji *MIGULA* (Kryptogamenflora v. Deutschl. Pilze III./1. pag. 679.), — *SCHRÖTTER*, Pilze Schlesiens) a *LINDAU* (Die mikroskop. Pilze).

Xylaria digitata *(L.) GREV.*
A Stadium plodné. - *B* konidiové.
A) état fertile. - *B)* état avec conidies.
Orig. BENEŠ.

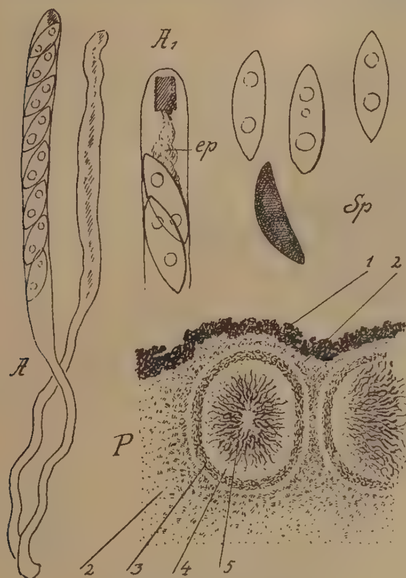
České exempláře, jež ochotně určili pp. prof. Dr. *KAVINA* a Dr. *PILÁT*, odpovídají v zásadě diagnose *MIGULOVě*. Pozoruhodné novum jest typická reakce epiplasmy na jod, resp. chloraljod, zjištěná po prvé *MELZERem*, o níž bude řeč níže.

1. Znaky makroskopické. Polymorfie, u vřeckatých a zvláště u Pyrenomycetů obecná, projevuje se — podobně jako u druhu *X. hypoxylon L.* - také u naší nové dřevnatky vytvářením dvou odlišných stadií, omezených na určitá roční období. Stadium konidiové objevuje se na jaře od dubna do konce července. Trsnatá, hustě nahloučená, vzpřímená stromata jsou pravidelně cylindrická, štíhlá, k vrcholu prstovitě zúžená a zde uťatá, řídčeji se stran stlačená, jednoduchá, zřídka dvojvidlená, šedohnědá, na vrcholcích bílá, hladká, sametového vzhledu (mat), na basi v nepravidelnou hlízu spojená, v mládí měkce pružná, leč pod tlakem prstů drobivá, v stáří měkce až ztuha korkovitá, uvnitř čistě bílá, radiálně vlá-

knitá, lomu miskovitého, 4—4$^{1}/_{2}$ cm dlouhá a 5 mm tlustá. Konidie sporé, hroty sterilní.

Vlastní plodné stadium roste od srpna do zimy. Jednotlivá stromata jsou kratší, tlustě vřetenovitá, nahoře zúžená až zahrocená, od vyúsťujících perithecií drsná, temně hnědá, hroty bílé, stářím hnědnoucí, opět sterilní. Perithecie ve střední části stromatu, mělce zapuštěná.

Při zemi na dubovém plotním sloupu školní zahrady v Jizbici ve středním Polabí sbíral r. 1926 autor.

Xylaria digitata *(L.) GREV.*

A. Dvě vřecka, z nichž jedno zcela mladičké. Zvětš. 700×. — A_1 Horní část vřecka s epiplasmou (*ep*), jejíž hořejší zátkovitý konec vlivem chloraljodu intensivně zmodral. — *Sp.* Výtrusy. Zvětš. 1000×. — *P.* Průřez částí plodnice s peritheciemi; 1. černá kůra stromatu; 2. čiré pletivo jeho dužiny; 3. peridie; 4. hypothecium; 5. hymenium. Zvětš. 25×.

A. Deux asques dont l'une est tout jeune. Grossi 700x. - A_1. Partie supérieure de l'asque avec epiplasme (*ep*), dont la terminaison supérieure en forme de bouchon est très bleu après influence de choral-iode. - *Sp.* Spores. Grossi 1000x. - *P.* Section d'une partie du réceptacle avec perithecia. 1. écorce noire de la stroma, 2. tissu transparent de sa chair, 3. peridies, 4. hypothecium, 5. hymenium. Grossi 25x.

Orig. MELZER.

2. Znaky drobnohledné *(MELZER).* Perithecie ponořené, vejčité, z mládí medově žluté, v dospělosti s peridií černou, smolně lesklou, asi $^{1}/_{2}$ mm veliké. Vřecka štíhlá, válcovitá s dlouhou stopkou, 130—150/5—6 μ.

Výtrusy jednořadé, úzce eliptické, k oběma koncům zahrocené, nebo člunkovité, některé až rohlíkovitě zahnuté, zprvu hyalinní, později olivově nahnědlé, s dvěma velkými tukovými kapénkami, nakonec černé, neprůhledné, 17—19/5—6 μ.

Konidie elipsovité, k jednomu konci zúžené, mnohé až kapkovité, čiré, hladké, (5)—6—7/4 μ veliké.

Poznámka. Na vřeckách možno zjistiti zajímavou podrobnost, která se týká chemické skladby jejich stěn i obsahu: Jodovou tinkturou (a ještě mocněji mou reagencí chloraljodovou) vřecka přemnohých *Ascomycetů* zmodrají, a to tak, že zmodrají stěny jejich při hořejším volném konci ascu, nejintensivněji jeho klenba (= víčko, ústí), protoplasma pak sežloutne. — U popsané rážovky však stěny vřecka zůstávají absolutně čiré, protoplasma, případně epiplasma sežloutne, ale hořejší její partie v délce asi 5—6 μ intensivně zmodrá, takže dělá dojem safírově modré zátky, uzavírající ústí vřecka. — Tuto pozoruhodnou reakci dávají netoliko vřecka zralá s výtrusy již černými, ale i vřecka mlaďounká, jejichž protoplasma nedospěla ještě k vytvoření výtrusů.

Co jest Russula rubra *FR.*

(Que c'est que Rusula rubra *FR.*)

JINDŘICH KUČERA.

(S obr.)

Stále sporným druhem rodu Russula jest *R. rubra FR.*, ač, jak se domnívám, existuje pouze jedna význačná houba, která má právo na toto jméno.

Originální *rubra Decand.* (1805) nepřichází v úvahu, neboť sám autor prohlásil ji za starší *sanguinea BULL.* (1780). To dobře pochopil *FRIES*, který přijímá původní *sanguinea BULL.* bez výhrady — svoji *rubra FR.* p. p. (pro parte, z části) za *rubra Decand.* (Epicr. 351 a 354). - Ostatně již ve svém Systema mycologicum I. 58 popisuje svoji *rubra FR.* ve stejném smyslu jako druh s měchýřkatým, řídkým, tedy hrubě porésním masem („— contextu vesiculoso", význačný znak druhu!) a pouze hustými („confertis", nikoli „confertissimis" !) lupeny.

Podivno, že toto, jak se domnívám, jedině správné pojetí plných sto let bylo přehlíženo a hledány nové a nové formy pro domnělou záhadu *rubra Decandolle FRIES*. Uvážíme-li stáří druhu, dospějeme k názoru, že nejde o žádnou vzácnost, nýbrž jenom o velmi všední houbu. Vskutku *R. rubra FR.* jest jenom tento obecný druh:

Klobouk za vlhka vlhce lesklý, jinak suchý, nikdy slizký! - celý nádherně krvavě růžový, nachově růžový neb karmínový, sklenutý, pak vmáčklý až nálevkovitý, masitý, tvrdý, s tenkým, ale hladkým, teprve ve stáří rýhovaným krajem a hrubě porésním masem, obyčejně 5—8, za příznivých podmínek 12—14 cm. Lupeny jsou zprvu krásně bílé, pak lehce žlutavě nadechlé, vždy bledé, nestejné, některé vidlené, ztuha napjaté, husté, pak prořídlé, na obou koncích zaoblené, tlusté, s tenkým, mnohdy krásně krvavým ostřím, zvláště na obvodě. Třeň krvavě růžový, zřídka bílý, vodnatě šedavý, plný, velmi tvrdý, ale křehký, hrubě vráščitý, různé formy: válcovitý, břichatý, zpříma i pak kuželovitý neb kyjovitý, uvnitř hrubě porésně masitý až dutý, 4—7 cm dlouhý a 2—3 cm tlustý, ohmatáním po delší době lehce žloutnoucí, zvláště na spodině.

Takto pěkně zbarvené exempláře jsou však dosti řídkým zjevem. Obyčejně bývá jenom špinavě karmínová, špinavě masově růžová, poněkud vodnatě žíhaná, silně do okrova až do běla vyblédavá, mnohdy celá šedavě bílá a pouze lehce červenavě skvrnitá, suchem všecka rozpukaná. Také třeň bývá jen špinavě růžový, ba i bělavý, mnohdy, zvláště ve velikém mokru až sytě lilákově růžový jako u druhu *Quéletii FR.*, jemuž se značně blíží. Maso je čisté bílé, pod špatně loupavou pokožkou i na kazech hluboko krvavě červené, bez zápachu a oxydace, chuti silně palčivé. Výtrusy bledě žluté.

Na mokrých místech v jehličnatých i listnatých lesích, zvláště borech, lesních cestách a paloucích v červenci, srpnu a září, houfně, za vlhkého počasí až i v masách. Zde již od let 1912-13 každý rok, Bělčice, Koupě, Závišín, Slavětín, Paračov a j., zcela všední, z nejobecnějších holubinek.

FRIES, Epicr. 354, cituje pro svůj druh *R. rubra SECRETANovo* č. 506 (pulcherrima), ovšem mylně. To je dle bílých, na ostří červených lame

lepida FR., forma *aurora BAT.-VEL.* — *R. rubra* jest u *SECRETANa* č. 509 *R. versicolor rubra*, neboť autor dokládá svůj druh *SCHAEFFERovou* tab. č. 16, fig. 4., 5. a 6. Z těch fig. 6. vskutku odpovídá jeho druhu = *rubra FR.*, *persicina KROMBH.*, *veternosa RICK.*!

Druh přes obecný výskyt mylně chápaný. Není téměř autora, který by se o něm zmiňoval a uvádí-li jej kdo, tedy — chybně. *RICKEN, SINGER, VELENOVSKÝ* a *REA* popisují jej jako - *veternosa FR.*, která však je vzácná, má výlučně bílý, hrubě brázditý třeň a bledý, pouze mdle

Russula rubra *FRIES.*

KUČERA *del.*

růžový klobouk. Jedině správný obraz a popis přinesl „Čas. čsl houbařů" str. 70, VIII. 1928.

Čeští monografové tohoto rodu, *MELZER—ZVÁRA*, uvádějí *R. rubra FR* mylně pod č. 48. jako holubinku krvavou (*R. sanguinea BULL.*, jejíž silně slizký, krvavě červený, zrnitě svraskalý originál o velmi hustých (vpravdě „confertissimis"!), tenkých, sbíhavých lamelách z jehličnatých lesů zůstal jím utajen.

Pravou *rubra FR.* z listnatých porostů uvedli dle vlastního doznání („Čes. hol.", str. 112) jako *badia Q.* (č. 72). Omyl v diagnose je zřejmý: *badia Q.* nemá nikdy porésní dužiny ani červené ořízky a roste výhradně v lesích jehličnatých.

Že č. 50., *R. persicina KROMBH.*, jež chtí oba autoři lišiti pouhým místem výskytu, je s č. 48. naskrze totožno, znalcům, tuším, neušlo.

Ku podivu správně vyložil *rubra FR.* již *KROMBHOLZ*. Jeho rubra není nic jiného nežli *rubra FR.*, ačkoliv autor se domnívá, že druh *FRIESem*

podaný jest tuze vzácná *rosacea PERS. Rosacea PERS.* roste výhradně v osikových a březových podrostech (i mimo les, u silnic!), vyznačuje se tvrdou, neporésní dužinou, výlučně bílým třeněm, bílými, úzkými, velmi hustými lupeny a bílými výtrusy. Houbu zná bezpečně jediný *SECRETAN.* (Popis a obraz v „Časop. čsl. houbařů" 171/II. 1920-21). *KROMBHOLZova rubra* je zjevem zcela hojným o širokých, tlustých, žlutobílých až šedavých lamelách červeném třeni (Taf. 65. i popis!) a řídké dužině („blasig", „locker".)

Všecky tyto známky nasvědčují pravé *rubra FR.* (= *veternosa RICK., SINGER, VEL.*), ke které však jako synonymum přimísil *KROMBHLOZ* i *R. rosacea PERS.* Odtud nejasnost jeho druhu.

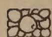
Rozhodně mylné však je *BRESADOLOvo, RICKENovo* a *MELZER-ZVÁROVO* pojetí *R. rubra KROMBH.* ve smyslu staré bělotřenné *veternosa FR.* (= mylné *rubicunda Q.*!) Této rarity tak, jako vzácné *rosacea PERS. KROMBHOLZ* ještě neznal.

VELENOVSKÉHO rubra není originál *FRIESův* ani *KROMBHOLZův*, nýbrž krásná *badia Q.*, řidší forma s bílým třeněm, která také zde (Blatensko) byla sbírána.

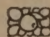
Nejstarší *rubra SCHAEFF.* je typická, nachově krvavá forma *alutacea PERS.*; *rubra Schaefferi SECR.* var. A je dnešní *Olgae VEL.*, var. B je dnešní *excentrica VEL.*; *rubra COOKE* je veliká černokrvavá forma *violacea Q.*, také zde častěji sbíraná; *rubra SCHRÖTER* je lesklá *pulcherina VEL.* (= *rubra MICHAEL*); *rubra COST.-DUFOUR* zmatena, po příkladě *KROMBHOLZově* smíšena ze dvou různých druhů: *rosacea PERS.* a *rubra FR.* (= *veternosa RICK.*), odtud zmatek ve všech novějších publikacích; *rubra LINDAN* jest pouhou kopií druhu *COST.-DUFOURova*; *rubra MICHAEL*, zcela chybně pojatá, je český originál *pulcherrima VEL.* (= *Mairei SINGER*) z velmi vzdáleného příbuzenstva *emetica FR.*

Jedině správná je krásná *R. rubra FR.* ve smyslu *R. persicina* i *R. rubra KROMBH.* a *veternosa RICKEN*, obecná holubinka z listnatých i jehličnatých porostů (zvláště mokrých borů!), autorem velmi případně pojmenovaná. Bylo by škodou, kdyby velmi případné *FRIESovo* pojmenování (*R. rubra*) upadlo v zapomenutí. Také z úcty k velikému klasikovi nutno je podržeti. (V monografii *MELZER-ZVÁROVĚ* zmizel tento druh již nadobro!)

Ač tento druh vykládán byl všelijak (— jako *R. veternosa FR., macula a. QUÉL., sanguinea BULL., rosacea PERS., persicina KROMBH.* atd. atd.), přece správné pojetí *FRIESovo* bylo zapomenuto skoro nadobro. Píši proto tyto řádky, abych znova na tento starý dobrý druh upozornil.

KRATŠÍ SDĚLENÍ.

Lotyšský hnojník dunový- — Coprinus dunarum *STOLL.* Podivnou tuto houbu pozoroval konservátor dr. *F. E. STOLL* několikráte na jemných písečných přesypech (dunách) na pobřeží mořském u Rigy. Jelikož i u nás může býti tento druh zjištěn za různých okolností, nebo by mohl býti snadno pozorován našimi čtenáři někde jinde na pobřeží mořském za jejích eventuelního prázdninového pobytu v mořských lázních (neboť lze jistě očeká-

vati, že i na dunách na pobřeží mořském v jiných zemích rovněž přichází), přinášíme proto reprodukci pěkného aquarelu *STOLLova* a připojujeme jeho originální popis druhu, který nazval

Coprinus dunarum STOLL, Zeitschrift für Pilzkunde, Bd. VIII., pag. 81, 1929, 1 bar. tab. a 4 foto na dvou tabulích.

Klobouk zprvu bledý, šedobělavý, slizký, pevně lpícími zrnky písku husté pokrytý, kulovitý, později okrově hnědý, zvonovitý, slabě deštníkovitý, radialně rýhovaný, na okraji vlnitě prohýbaný, s temenem hrbolovitě vyniklým, 5-7-9 cm v prům., na okraji paprsčitě praskající až cárovitý, málo roztékavý. Za suchého počasí svinuje se zbývající pokožka nahoru k temeni, za deštivého počasí visí splihle tence dolů na třeň.

Lamelly zprvu bílé, od kraje hnědnoucí, pak skoro černé s bledým ostřím, volné, skoro trojhranné nebo více méně do délky protažené, roztékající se, 10—15 mm široké.

Třeň čistě bílý, hedvábitý, jemně rýhovaný, se slabými zbytky závoje, více méně prohnutý, dole trochu ztluštělý, na místě inserce trochu rozšířený, vláknitý, plný nebo dutý, až 12 cm dlouhý a 7—10 mm tlustý.

Dužnina klobouku zprvu bílá pak tmavá, vodnatá; dužnina třeně bílá, hedvábitá, vláknitá, bez zápachu.

Výtrusy elliptické, černé, pod mikroskopem tmavohnědé, $9\text{-}10^1/_2 \times 6$ μ.

Roste trsnatě po 3—7 exemplářích na mořském břehu na první duně v čistém přesypovém písku na pod zemí ukrytých trouchnivých dřevech a kořenech; jak se zdá hlavně na kořenech Elymus arenarius, Ammophila arenaria a Anthylis vulneraria. Druh mimořádně na stanovisku vytrvávající, avšak svým vývinem od vhodného počasí tak odvislý, že v době od poloviny července do konce srpna v jednom dnu pojednou se objeví a za krátko zase zmizí. Plodnice jsou ukryty dlouho a dosti hluboko v písku. Teprve v dospělosti rozhrne deštníkovitě se rozprostírající klobouk písek na strany a plodnice se pak v takto vzniklém trychtýřovitém důlku objeví. Dosud byl tento druh pozorován jen na pohyblivých přesypech u Langasciem, v polesí Magnushof u Rigy. Na několika čtverečních metrech na zmíněném místě udržuje se již po řadu let a byl zde od roku 1925 *STOLLem* každoročně pozorován. *BRESADOLA*, jenž viděl lotyšské plodnice zaslané mu *STOLLem* a rovněž jeho kresby a fotografie tohoto druhu, pokládá jej za pravděpodobně nový druh z příbuzenstva *Coprinus extinctorius*, ač i *Coprinus fimetarius* var. *macrorhiza* zdá se býti příbuzným. Zobrazené plodnice byly malovány v přirozené velikosti a zbarvení *F. E. STOLLem* dle exemplářů sbíraných v červenci 1926 na zmíněné pohyblivé duně u Langasciem nedaleko Rigy. *Dr. A. Pilát.*

LITERATURA.

Doc. Dr. E. BAUDYŠ, **Hospodářská fytopathologie.** Brno 1929. Lexik. form. str. 303.

Základem tohoto díla jsou přednášky autorovy, konané na vys. zeměděl. škole v Brně. Vydání jich finančně umožnil Spolek posluchačů na jmenované vys. škole. Jest to zajisté uznání hodný zjev, když u nás v Praze víme, s jakými nesnázemi bývá spojeno vydávání různých přírodopisných přednášek na universitě. Dílo *BAUDYŠovo* může názváno býti v každém ohledu dokonalým, zvláště uvážíme-li, jak nesnadno v stručném přehledu sestaviti ohromnou látku,

jež nahromadila se dnes v studiích fytopathologických. Autor obratně sebral však všechno nejdůležitější, všude každou chorobu pečlivě popsal a mikroskop. analysou opatřil a také příčiny ochuravění a zabránění těmto srozumitelně vyložil.

První díl knihy pojednává o chorobách, vzniklých špatnou půdou, podnebím, vlivy atmosferickými neb i špatným užíváním hnojiva. V přítomné době každý zvědavě hledati bude poučení o účincích hrozných mrazů loňského roku. Jest to tak zvaná spála mrazová (str. 51), kterou onemocněly téměř všechny ovocné staré stromy. Ještě minulého leta r. 1929 mnoho starých stromů přineslo hojnost ovoce, takže se zdálo, že jsou zdrávy. Ale teprve v tomto letě květy uschly, listy povadly a kůra počala se s celého kmenu loupati, pod níž objevilo se černé dřevo. A jabloně, hrušky, švestky, třešně hynou, takže v rovinách a údolích nezůstane snad jeden zdravý ovocný strom. Třešně, ringle, meruňky a broskve roní množství klí (gumy), což svědčí také o ochuravění z osudné zimy 1929 a jest jen předzvěsti smrti gumovního stromu. O hrozných následcích polární zimy r. 1929 dala by se vlastně napsati celá fytopathologická kniha.

Mykology zajímati bude ovšem druhý oddíl knihy, pojednávající o chorobách, způsobených houbami, z nichž každý zahradník, rolník, sadař zná celou řadu. Jest dobře, že tu vše přehledně sestaveno, s povděkem sáhne každý po knize, aby se poučil. Jen bychom radili vydavatelům, aby při druhém vydání na konci připojili 3 indexy, a sice: 1. vědecké názvy, 2. lidové názvy chorob, 3. jména pěstovaných rostlin (česky a latinsky). Tak může každý hledanou chorobu v knize rychle nalézti.

Dílo jest velmi bohatě a krásně illustrováno. Mnoho vyobrazení vzato ze Zemědělské botaniky *KAVINOVY*. Většinu tvoří fotografické snímky.

Kniha *BAUDYŠova* označena jako díl I., patrně bude následovati ještě díl II., obsahující choroby stromů lesních.

Historický úvod mohl býti důkladnější anebo lépe jej vynechati, neboť pro účel praktický nemá významu.

Doporučujeme dílo *BAUDYŠovo* všem zemědělcům i soukromým majitelům zahrad, zahrádek a domácích kultur co nejvřeleji. *Velenovský.*

J. SUZA, **Rozšíření žaludice** *(DISCISEDA)* **v xerothermní oblasti květeny moravské.** Sborník Přírodov. klubu v Brně, 1930. 9 str.

Oba druhy jmenovaného rodu vyskytují se na Moravě a jsou význačným znakem suchomilné ponticko-pannonské flory této země — jako v Čechách. Bývá sprovázena také Tulostomou a celou řadou druhů r. Lycoperdon, Bovista a Geaster. *Velenovský.*

Obraz muchomůrky hlízovité pro školy od *F. KALLENBACHa*. — Veliký nástěnný obraz muchomůrky hlízovité, naší nejjedovatější a nejnebezpečnější houby, o němž bylo referováno v posledním čísle našeho časopisu, právě vyšel. Je to rozměrná tabule velikosti 60×75 cm, provedená velice pěkně šestibarevným ofsetem. Měkké a umělecky sladěné tony této reprodukční methody velice dobře pro tento účel se hodí, neboť obraz není zdaleka tak tvrdý a neživotný jako bohužel většina litografických tabulí, které zdobí učebny a chodby našich škol. Autorem obrazu je *F. KALLENBACH*, redaktor časopisu Zeitschrift für Pilzkunde a jeho choť. Na tabuli zobrazeno je více plodnic v různých stadiích vývoje a různě zbarvených. Jak známo, jest muchomůrka hlízovitá v tomto ohledu dosti měňlivá, takže bylo nutno zobraziti různé barevné aberace, aby vyvarovalo se předem omylům a nedorozumněním. Výstižný nápis a nutná vysvětlení pod obrazem účelně doplňují tuto tabuli, která zároveň působí jako výstražný plakát, takže každý musí si jí všimnouti. K tabuli přiložen jest sešitek, v němž pojednáno jest podrobně o této nejjedovatější houbě. Spisek tento může býti podkladem velmi působivé přednášky. Obraz je tištěn na velmi tuhém papíře a opatřen dvěma kovovými lištnami, takže není ani nutno jej podlepovati. Cena vzhledem k pěknému provedení je mírná (6 RM, asi 50 Kč). Doporučujeme jej našim školám co nejvřeleji, podotýkajíce, že neměl by chyběti v inventáři žádné naší školy. Kdyby se našlo více odběratelů, bylo by možno nahraditi německé vysvětlivky pod obrazem textem českým. Přímo možno jej objednati u Geschäftstelle der Deutschen Gesellschaft für Pilzkunde, Darmstadt, Frankfurterstrasse 57 (Německo), nebo prostřednictvím knihkupce. *Pilát.*

GRAFICKÉ ZAVODY V. & A. JANATA V NOVÉM BYDŽOVĚ